

PERJANTAI 16.2.1962 PETÄJÄSELJÄN SAVOTTA

- Kuustoista kaheksan.
- Kuustoista kaheksan, vastasin.
- Nelijätoista kymmenen.
- Nelijätoista kymmenen, vastasin.
- Kataja kaksikymmentä yheksän.
- Kuulitko? Kataja kaksikymmentä yheksän.
- Kuulin nyt. Kataja kaksikymmentä yheksän.

Seisoin tukkikasan päällä mittataulukko faneriin kiinnitettynä kädessä, toisessa kosmoskynä. Merkkasin taulukkoon saksimiehen, Theodor Heikkisen, huudot. Piti vastata huutoon, jotta varmistui, että kaikki tuli muistiin. Ensimmäinen luku tarkoitti tukin pituutta jalkoina ja toinen luku oli saksimiehen mittaama tukin latvan halkaisija tuumina. Tukin mitan hakkuri, tukin tekijä, mittasi ja merkitsi kolikynällä tukin päätyyn metsässä. Kataja huudossa tarkoitti kuusta. Jostain syystä näin oli tapa. Liekö kataja nasakampi sanoa kuin kuusi.

Tuona talvena oli ensi kertaa mukana myös traktoreita. Ne olivat miltei kaikki tavallisia maatalouskoneita. Varsinaisia metsätraktoreita alettiin vasta kehitellä. Joillakin oli jo nelivetoiset isot traktorit ja niillä pääsi paksussakin lumessa. Sen sijaan tavallisilla traktoreilla oli vaikeuksia. Traktorimiehet ajoivatkin vaarojen selkiä pitkin perusväylän, jota pitkin he pääsivät vaaran päälle. Sieltä sitten myötämaahan päin ajo sujui kohtuullisen hyvin. Jyrkimmät ja hankalimmat rinteet metsänhiihtäjä kuitenkin antoi hevose miehille.

Minulla oli kylmä. Päällä oli paksu turkki ja jaloissa huopasaappaat, mutta kun pakkasta saattoi olla 25 astetta ja avoimella suolla pakkasi aina olemaan viimaa, aina oli kylmä. Välissä pidettiin tauko. Silloin menin merkinhakkaajan avuksi hakkaamaan mitattujen tukkien päihin tukit ostaneet metsäyhtiön leimoja. Leimat hakattiin leimakirveillä, joilla saatiin tukkeihin yhtiön logo. Edellisen talven olinkin ollut leimanhakkaajana, mutta nyt olin kohonnut mittaporukan ylösparijaksi. Metsänhoitaja Salopuro oli edelliskesänä leimauksessa pannut minut kokeeksi ylösparijaksi ja kun se meni hyvin, tein nyt tukkimitassa samaa työtä.

Tukit oli ajettu siisteihin suoraviivaisiin kasoihin varsitien molemmille puolille varsitien suuntaisiin kasoihin. Varsitie oli aurattu ja jäädytetty tukkiautoilla ajettavaksi jäätieksi. Pahimpia mätikköjä oli jo kesällä traktorilla tai kuokilla tasailtu talvea varten. Syksyllä pakkasten alettua, kuukausimiehet aloittivat varsiteiden tamppaamisen ja jäädyttämisen. Itsekin olin ollut syksyllä Rantahalvarin Unton kanssa meidän Majorilla niissä töissä. Varsitietä oli tehty parikymmentä kilometriä Sarrion leirialueelle asti. Sieltä pääsi armeijan käyttämiä ja yleisiä maapohjaisia teitä loppumatkan Hanhikosken asemalle asti. Sieltä puutavara sitten lastattiin juniin ja vietiin Kemiin ja Ouluun sahoille ja tehtaisiin.

Mittaporukassa oli saksimies Heiskasen ”Teutori”, niinku häntä sanottiin. Mitan kylmässä päässä eli pituusmittaajana oli Mårdin Esko. Vaikka hakkurit jo mittas tukit, tukkimitassa vielä varmistettiin otannalla pituuksia. Esko mittasi sitten erikseen sellupuupinot. Joku kuukausipalkkasista töpinän miehistä hakkasi ostajan leimat puihin. Minä olin sitten 15-16 -vuotias ylösparija. Taisin olla maan nuorin vastaavassa työssä. Olin saanut homman ehkä osaksi siksi, että isäni oli samassa savotassa kasöörinä. Metsänhoitaja ehkä ajatteli, että Leo -isä kattoo poikansa perään, että työ onnistuu. Sain työstä 300 mk kuukausipalkkaa ja lisäksi päivärahaa 150 mk eli yhteensä 450 mk. Ikään nähden olin hyvin palkattu mies.

Viereiselle vielä mittaamattomalle kasalle ajoi enoni Ilmari tukkeja hevosellaan. Ilmari oli hiljainen sitkeä mies. Rauhallisesti, mutta tehokkaasti hän tyhjensi palstaansa tukeista. Kangen käyttäjänä ja tukkikuorman sitojana hän oli mestari. Tukkipuun varsitien puoleiseen reunaan pantiin ensin aluspuuksi isohko tukki, sen päälle sitten kaksi tukkia kaljuiksi ja niiden päälle sitten pinottiin loput tukit. Kun puita ei pantu suoraan maahan, se helpotti meidän mittamiesten hommia sekä tukkeja pois ajavia automiehiä. Tukit ilmari lastasi kaljuilleen kasojen metsänpuoleiselta omalta ajokaistaltaan käsin.

- Tuleppa Ilmari kahaville, huuteli lanssiin tullut isä, joka oli ukkoherran Jänkälän Onnin kanssa tehnyt hyvän nuotion. Nokipannu kiehui tukevan salon nokassa ja kahvi alkoi olla valmista.
- No, jouvampa minä tulemaan. Ilmari heitti heinäsiikistä hevoselle heiniä ja nosti rouon hevosen selkään.
- Missä vaiheessa palsta on?
- Pari päivää kun vielä Heikin kanssa sitä pehmitämme, alkaa olla uuden palstan otto.
- Miten ne Nivalan traktorimiehet siinä viereisellä palstalla pärjäävät? ukkoherra kyseli.
- Kyllähän ne siellä touhuaa. Usein on Nuffit kiinni. Ei se pelkkä takaveto oikein riitä, mutta kun pääsee myötäseen, alkaahan se kulukia.
- On se Peltoperän Pentin nelivetofordi omaa luokkaansa. Siihenkö vielä hyvät piikkiketjut laittaa niin sillähän nousee vaikka puuhun! Ja kun mieskin on kilihakkaa kaliperiä, niin kyllä puu saa kyytiä, Mårdin Esko hehkutti.
- Jäisikkö sinä Hannu viikonlopuksi jäävyttämään varsitietä? Automiehet sano, että siellä väljängällä meinaa pohja taas mennä muruksi ja pettää kuorman alla. Kalle lanaa sen huomenna iltapäivällä ja illalla voisit alkaa vesityksen, ehdotti ukkoherra Jänkälän Onni.
- Kyllähän minä voin jäähä. En mulla mihinkään menoa ole.
- Hyvä, tehään sitten niin. Minä katon sulle siitä sopivan palkkakorvauksen.
- Niin se vain Hannukin on täällä savotassa ja vielä terävässä päässä, Ilmari kehasi.

- Me teemmä tästä Hannusta kynämiehen. Saa näistä hommista harjoituajan

täyteen ja hakee sitten Metsäkouluun. Siitä tulee hyvä metsäteknikko ja ukkoherra, Jänkälän Onni hehkutti.

- Pääseppä kuitenkin helepommalla. Tässä iässä alakaa paikkoja kolottaa näin raskas työ.
- Jaaha, täytynee lähtiä, kun Heikkikin kuuluu saaneen McGullogginsa käyntiin.

Vaaran laidalta Ilmarin palstalta alkoi moottorisaha soida. Ilmari veti kinttaat käsiinsä, kiitti kahvista ja lähti.

Ajattelin, että jään oikein mielelläni viikonlopuksi jäädytyshommiin. Savotalla oli Metsähallituksen Nufield-traktori. Siinä oli hyvä ohjaamo. Peräreun vesisäiliö ja pumppu olivat hyvässä kunnossa. Olin aiemminkin ajanut sillä vettä. Mukava itsenäinen homma.

Jatkoimme päivän mittausrakat loppuun. Ennen kämpälle lähtöä lansseille tuli kaksi tukkiautoa. Rytilahden Heikki ajoi lanssin perälle Sisullaan. Takapankko oli nostettu ylös paluumatkan ajaksi. Lanssilla se laskettiin alas ja alettiin lastata kuormaa. Heikillä oli saksimiehenä koulukaverini Heikin veli Juhani. Juhani moikkasi minulle, kun auto ajoi ohi.

Toinen auto oli ruskea Vanaja. Se oli tullut ajoon Tampereelta. Auton omisti ja sitä ajoi nuorehko mies, Hilden. Hänellä oli autossa Joutsu-kuormaaja, jossa oli kuormaajan ohjauksessa köysi. Kun oli saanut sakset puuhun, tarvitsi vain nykäistä narusta, kytkin tarttui ja vaijeri alkoi nostaa tukkia. Sitten kun puu oli sopivasti kuorman päällä, toinen nykäys narusta, kytkin irtosi ja tukki tipahti kuorman päälle. Yleensä autoissa oli apumiehenä saksimies niin kuin Rytilahden Heikilläkin oli Juhani, mutta Hilden teki yksin koko homman. Hän ripeänä miehenä itse juoksutti sakset kiinni tukkiin ja samalla taitavasti vasemmassa kädessä olevalla narulla ohjasi kuormaajaa. Hän saksitti tukin vähän etupainoiseksi ja saattoi siten oikealla kädellä ohjata nousevaa puuta pitämällä puun oikeaa päätä otteessaan. Taitavasti hän ohjasi ensin raskaamman puun ylös kuorman päälle pankkojen väliin ja sitten löysäsi puun niin, että oikea pää nousi ylös ja kun puu oli kohdallaan, nykäisi vasemmalla kädellä kytkinnarusta, sakset irtosivat ja puu tipahti haluttuun kohtaan. Oli kuin urheilukilpaulua seuraisi, kun katsoi Hildenin työskentelyä. Kuorma syntyi nopeasti ja nytkin Hildenin auto lähti ensimmäisenä kohti Hanhikoskea.

Kävelimme kämppää kohti varsitiellä. Samalla kylmyys vähitellen suli. Sormia vähän kinneröi, kun ne alkoivat kunnolla lämmitä. Ylösosan taulukko oli niin pieni, ettei kinttaat kädessä hommasta tullut selkeää. Siksi piti olla ainakin kirjoittavan käden sormet paljaana. Aamulla olin herännyt seittemän tienoilla. Terävä pää asui asuntovaunussa. Se oli noin kuusi metriä pitkä ja kolme ja puoli metriä leveä rakennus. Se oli rakennettu pyörien päälle niin, että sen saattoi siirtää savotalta toiselle. Pihan puoleisessa päässä oli konttoriosa, jossa oli työpöytä keskellä päätyikkunaa vasten, Jänkälän ja isän sängyt seinustoilla, hyllyjä katon rajassa ja isän sängyn päädyssä kassakaappi. Keskellä vaunua oli ulko-ovi, pieni välieteinen ja heti

oven edessä vuolukiviuni lämmittimenä. Metsän puoleisessa päässä oli kerrossängyt kummallakin seinustalla, päässä ikkuna ja ikkunan alla pieni pöytä. Seinillä oli vaatenauloja ja pari pientä hyllyä. Nukkumapaikkani oli ovelta oikealla yläpetillä. Alapetilläni nukkui saksimies Teutori. Toisella yläpetillä oli Mårtin Esko ja hänen alapuolellaan Pikku-Ville, metsänhiihtäjä.

Illalla vaunu oli täynnään savua. Minua lukuun ottamatta kaikki olivat ketjupolttajia. Teotorikin poltti Norttia solkenaan ja sytytti seuraavan savukkeen edellisestä tumpista. Isäkin poltti jopa pari topallista piipputupakkaa, Rettingin sekotusta. Piippu oli aina hampaissa, kun hän teki paperihommiaan. Pikku-Ville ja Jänkälä olivat paperossimiehiä. Esko poltti molempia. Kun piippu meni liian kitkeräksi öljystä, hän vaihtoi välillä Norttiin. Taisinpa minäkin saada savua sisääni ainakin puoliaskillisen verran päivässä. Tosin kämpän piippusysteemissä oli jonkinlainen tuuletushormikin, mutta eihän semmosta savumäärää mikään voinut hävittää.

Saavuttuani asuntovaunulle toiset mittaporukan miehet menivät kämpän puolelle kahville. Minun piti lanskista tultuani laskea päivän mittatulokset. Jokaiselle ajurille oli tehty oma mittauslista. Laskin listojen puumäärät kuutiojaloiksi, koska tuohon aikaan kauppaa käytiin paljon Englantiin ja se vaati mittaukset heidän mittayksiköillään. Laskutoimituksissa käyti Facit -merkkistä laskukonetta, jossa laskutoimitukset suoritettiin laskukoneen oikeassa päässä olevan veivin avulla. Piti tietyn systeemin mukaan pyörittää veiviä myötä tai vastapäivään. Näin laskeminen oli kuitenkin helpompaa ja nopeampaa kuin kynällä laskeminen. Valmiit listat vein sitten kasöörin laatikkoon ja listojen perusteella ajurit ja hakkurit saivat palkkansa.

Kasöörin homma alkoi vasta illalla, kun miehet olivat tulleet metsästä kämpälle. He saivat palkan, kun palsta oli saatu valmiiksi. Joskus he hakivat ennakkoa maksaakseen juoksevia kulujaan savottakauppaan tai ruokaporukkamaksuun. Ennakot tietysti vähennettiin lopullisessa palstatilissä.

Neljän jälkeen iltapäivällä kämpän kokit olivat saaneet päivä ruoan valmiiksi. Miehiä tuli töistä. Hevosmiehet veivät hevosensa talliin, antoivat hevosille apetta ja muuta ruokaa. Valjaat tuotiin kämpän kuivaushuoneeseen kuivumaan, märät työvaatteet samoin ripustettiin kuivaushuoneeseen. Välihoususillaan tai kuivat housut vaihdettuaan miehet tulivat ruokailemaan elämänluukun edessä olevaan ruokapöytänsä. Tarjolla iltapäivällä oli yleensä keittoa, leipää, voita, kotikaljaa, jopa maitoa ja piimää. Tarjontaan kuului usein myös jälkiruokana jotain hedelmäistä tai marjaista soppaa. Ruokaporukka eli syöjät omilla toivomuksillaan saattoivat vaikuttaa ruoan tasoon. Työnantaja Metsähallitus palkkasi kokit ja maksoi kämpän ja keittiön kulut, mutta ruoka-aineet maksoi ruokaporukka. Terävän pään porukkana olimme samassa ruokaporukassa. Edellisenä talvena Pärin pirtissä, jossa terävän pään väkeä oli enemmän, oli meillä myös oma kokki ja ruokaporukka.

Illalla seitsemän jälkeen oli vielä iltakahvi tai tee. Sen kanssa tarjottiin leipää, korppuja, voita, makkaraa ja juustoa. Aamulla seitsemältä syötiin kämpällä raskas

tankkausateria, joka koostui voimakkaasta lihakastikkeesta, usein käristyksestä, perunoista, leivästä, voista ja kahvista. Metsässä puolilta päivin kukin oman halunsa mukaan keitti kahvit ja söi, mitä reppuun oli ottanut. Tämän nuotioaterian kukin kustansi itse kotoaan tai kaupasta ostamallaan ruoka-aineilla.

Perjantai-illaksi talonmies oli lämmittänyt saunan. Toinen saunapäivä oli keskiviikko. Viikonlopuksi kämpälle jäävät itse lämmittivät saunansa. Sauna oli suon puolella ojan varressa. Sauna oli hirrestä rakennettu rakennus. Siinä oli pukuhuone ja saunahuone. Saunahuoneessa oli iso kiuas ja iso vesipata, tilavat lauteet ja penkkejä ja vateja peseytymistä varten sekä saaveja kylmälle vedelle. Pukuhuoneessa oli penkki ja nauvoja. Yleensä päällysvaatteet riisutiin jo kämpässä ja saunaan tultiin alusvaatteissa tai välihousuissa.

Menin saunaan seittemän jälkeen. Hoppuisimmat olivat jo kylpeneet. Löylyissä oli kuitenkin puolenkymmentä miestä.

- Jaa, sieltä tulee terävänpäänkin porukkaa, Lindenin Tapio lohkasi.
- Enpä minä niistä terävistä päistä tiijä, vastailin.
- Olekko sinä ollu nyrkkeilyn Suomen mestari? kysyin Lideniltä.
- Olen. Kolme kertaa.
- On se tuo Tapio kova jätkä, uhosi Kuokkasen Matti, lentojätkä Pohjanmaalta.
- Olenhan minä. Löin sinutkin ikkunan läpi pihalle, kun aloit kiusata Arosen Kallea, vanahaa miestä. Semmosta minä en kattele.
- No, mitäpä nuista. Täällä olen lentojätkenä. Viina vienyt kaiken, virankin.
- Minkä viran, Matti uteli.
- Olin upseeri sodassa, oikein sotasankari. Sitten tuli valvontakomission aika ja asekatkentaajutut. Totta kai olin niissä mukana. Pantiin väkeä pihalle. Minutkin. Hyvä, etten linnaan joutunut. Tämän savotan jälkeen aion palata Tampereelle. Tämä touhu alkaa riittää.

Linden heitti löylyä kiukaalle. Keskustelu loppui vähäksi aikaa. Sitten pukuhuoneeseen tuli lisää väkeä. Jänkälän ja isän ääni kuuluivat joukosta. Osa pesi itsensä ja lähti kämpälle. Jänkälän Onni purjehti ison mahansa kanssa lauteille, pitkä ja hoikka isä istahti vierelle. Pikku-Ville istui takanurkkaan jalat kippurassa.

- Sanoppa Leo, millaista se on olla oman pojan kanssa töissä, Linden kysyi.
- Sehän on ihan mukavaa. Tuo minun poika on kyllä niin näkymätön, etten sitä edes huomaa. Miksi sitä kysyt?
- Minullakin on poika. Suunilleen saman ikäinen kuin tuo Hannu. En vain ole tavannut häntä kymmeneen vuoteen. Asuu äitinsä kanssa Tampereella. Olen tässä ajatellut, lähtisinkö kotiin.
- Oletko kiertänyt savotoita niin kauan? Jänkälä kysyi.
- Olen. Siitä asti, kun jouduin asekatkennän kanssa vaikeuksiin.
- Ne ajathan on nyt jo ohi.

- Niinhän ne on, Linden sanoi ja heitti huuhevedet päälleen ja työnty pukuhuoneeseen ja ulos.
- On täällä monenlaista olijaa ja kulukijaa, Jänkälä totesi.
- On niitä. Sota on jättänyt moneen jälkensä ja seuraukset ovat sen mukaisia, isä jatkoi.
- Kerran kysyin Lindeniä terävänpään hommiin. Ei lähteny. Sanoi vain, että jätkä on jätkä.
- Palais eukkonsa ja poikansa luokse, Pikku-Ville tokaisi.

Saunan jälkeen pihalla Nivalan miehet vielä ähräsivät toisen Nuffinsa kimpussa. Etupyörän laakerissa oli jotakin häikkää. Nivalan miehet olivat syksyllä ajaneet Nuffielteillaan tänne savottaan. Peräkärriksen päälle oli lastattu tukkireki, öljytynnyreitä, varaosia, kuormaajan osia, kaikkea tarpeellista. Miehet olivat veljeksiä, asustivat naapuritiloilla, viljelivät kesällä peltoja, eukot hoitivat talvella karjan ja kakarat. Olivat tulleet tienamaan Lapin kultaa. He kiinnostivat jätkien huomiota sillä, että heillä oli niin paikkaiset vaatteet, ettei moista jätkätkään olleet nähneet. Ylitti uutiskynnyksen. Talvi oli mennyt joten kuten, ei hyvin ei huonosti. Varmasti tienestiäkin tulisi, mutta ei kultaa-arretta. Veljekset olivat kunnan miehiä. Olivat enimmäkseen keskenään. Puhelivat hiljaksen. Hoitivat hommansa. Yhtenä hakkurina heillä oli Viitala -niminen pohjalainen. Viitala oli ollut Lapin savotoilla kolme vuotta. Keväällä aikoi palata kotiinsa. Hän oli siitä erikoinen jätkä, että hän pani rahansa pankkiin, ei juonu eikä rällästänny. Oli lähtenyt hakemaan talorahat. Nyt ne alkoivat olla kasassa. Varmaankin sai talonsa.

Jänkälä huuteli ohi mennessään, että menkäpä saunaan ennenku kiuas jäähtyy. Porukka oli kerääntynyt vaunulle. Kahvipannu porisi vielä vuolukivikaminan päällä. Vaikka kämpästä saatiin kahvitkin, Jänkälä tykkäs, että pitää olla lisäksi omaa kahviakin tarjolla. Isälläkin oli päivisin oma vesipannunsa tulella. Oli mukava hörpätä kuumaa teetä tai mehua tilien tekemisen välissä. Ulko-ovelta alkoi kuulua kopinaa. Sisään tulivat Laukkasen Arne ja hänen hakkurinsa Hyypiön Erkki.

- Leo, vieläkö sinä kerkiät maksamaan meille sen viimeisen palstan tilit? Huomenna mennään kotona käymään ja rahalla olis tarvetta.
- Kyllähän se käypi. Istukaapa alas, niin kaivan tilin esille laatikosta. Mulla on se kyllä jo valamiina.
- Tässäpä nämä tilit nyt sitten ovat. Tuossa on sinun osuus ja tuossa Erkin. Tässä on Paulinkin tili. Millon se sen hakee?
- Tulee varmaankin aamulla. Meni käymään Pärillä nyt illalla.
- Panin sulle korkeamman taksan sen vaikian rinteen takia, isä selitti Aarnelle.
- Sepä on reilusti tehty!
- Onnin kanssa me niin päätimme, selitti isä Aarnelle.

Miehet kuittasivat tilinsä, saivat rahansa ja poistuivat vaunusta. Isä laittoi kassakaapin kiinni, avaimen taskuunsa ja oikasi hänkin itsensä omalle petilleen. Vähitellen kaikki

alkoivat asettua paikoilleensa. Joku lueskeli, toinen teki muita puuhiaan. Ville vielä kopisteli kaminaa ja laittoi sisään isot yöpuut, että lämmintä riittäisi mahdollisimman pitkään.

- Ville, missä se annonlaita nyt on menossa? Jänkälä kysäisi Villeltä.
- Se on siinä ison hetteen kohalla Varpuselän puolella ja Petäjäsälän osalta puoli kilometriä etempänä, Ville vastasi.
- Vieläkö se Eemeli valitti siitä kuusikkopalstasta.
- Ei, laitoin siihen haittataksaa niin kuin sovittiin.
- Sepä hyvä sitten. Esko, ehikkö jo mitata sen Kumpulan Aarnen pöllipinon. Kyseli tuossa pihalla, Jänkälä jatkoi tarkistuksiaan.
- En ehtiny, mutta huomenna saan sen mitatuksi, Esko kuittas.
- Sekin on sitten järjestyksessä.

Sitten keskustelu kävi vielä Amerikan asioissa. Jänkälä oli sitä mieltä, että Kennedylle käy vielä kehnosti, kun se tekee liikaa muutoksia. Patavanhoillinen oikeisto ei siedä, että neekereiden asiaa parannetaan ja veljeillään Martin Luther Kingien kanssa. Joku muu lisäsi, että pakkaa sekottaa vielä se, että Kennedyn pikkuveli oikeusministerinä kovistelee CIA:n Hooveria. Ei siitä hyvä seuraa. Esille tulivat lisäksi Kennedyjen naisseikkailut ja isäukon rikastumiset laittomalla viinakaupalla 30-luvulla.

Terävä pää alkoi olla valmis yöpuulle. Pikku-Ville kävi ilta-asiallaan nurkan takana, poltti viimeisen paperossinsa, viikkasi päälyhousunsa sängyn päähän ja asettui petillensä selälleen. Ville oli nimityksensä mukaisesti pienikokoinen, pituutta alle 160 cm. Hän oli yksinäinen mies. Ollut töissä Metsähallituksessa Vainion ajoista asti. Hän oli ahkera itsestään lukua pitämätön mies, joka oli niin kova kävelemään metsässä, että jos aikoi Villen perässä pysyä, oli käveltävä tosissaan.

Teutori oli perheellinen Karjalan evakko. Perhe asui Kemijärvellä Taiteilijaniemessä. Sinne hän sodan jälkeen oli rakentanut pienen talon, jossa perhe asui. Teutori oli keskikokoinen, jo 50 täyttänyt mies. Jalassa hänellä oli yleensä pitkävarsiset saappaat työnnettynä pussihousujen päälle. Teutori oli tarkka saksimies ja pitkään mitta- ja leimausporukoissa työskennellyt ammattilainen.

Mårdin Eskon isä oli minun isän kaveri Hannes Mård. Hanneksella oli ollut jossakin vaiheessa elämänsä vaikeuksia, Isä oli auttanut hänen perhettään siinä tilanteessa. Siitä Hannes oli isälle ikuisesti kiitollinen. Esko oli kolmissakymmenissä. Hänellä oli kihara tukka ja muutenkin komea mies, naisten mies. Hän oli naimisissa ja pari lastakin. Perhe asui Kemijärvellä.

Kasööri oli minun isäni. Hän oli pitkä, tumma mies. Jätkät kunnioittivat häntä. Hän katsoi taksotuksissa aina työmiehen puolta ja oli siinä reilu. Jänkälä otti isän mielellään johtoparikseen savotoille. Samaa mieltä oli myös aluemetsänhoitaja Salopuro. Ajatteli, että Leo on joskus äkkipikaisenkin Onnin tasoittaja ja järjen

puhuja. Tuona talvena isää vaivasi vatsakatarri ja siksi hänellä oli oma ruokavalionsa. Eli miltei pelkästään kauravellillä ja ranskanleivällä. Työssään isä oli rauhallinen ja tarkka. Hänellä oli aina aikaa jätkille, kun he tulivat asioimaan konttoriin. Hän puhutteli miehiä selkeästi ja kunnioittavasti. Isällä oli erikoisen hyvä käsiala. Se oli kuin painokoneella tehtyä.

Jänkälän Onni oli keskimittainen ohuthiuksinen puolilihava mies. Hän oli rämäkkä, viikonloppuisin viinaan menevä mies. Hän oli luonteeltaan avoin ja herkkäkin mies. Jänkälä asui Vuostimossa. Hänen vaimonsa oli sieltä kotoisin. Onni itse oli syntynyt Muurolassa Kemijokivarressa. Hänellä oli kaksi suunnilleen minun ikäistä tyttöä, jotka olivat edelliskesänä mukana raivausporukassa. Hänellä oli auto. Moskvist Skandinavia. Sillä mekin tulimme isän kanssa maanantaiaamuisin savotalle ja lauantaina menimme takaisin Kemijärvelle. Maanantaiaamuna menimme ensin postiautolla Kemijärvelle. Jänkälä oli koonnut jo autoonsa Teutorin ja Eskon. Kun me siihen isän kanssa ängättiin, Mosse oli piripintaan täynnä. Onnin Mossessa oli lämmintä ja jouset pehmeät ja mehevät jutut. Matka sujui hyvin.

Sitten hännän huippuna minä makasin jo punkallani. Vedin vilttiä silmille, kun kaasuväli porotti katossa ihan vieressä. Teotori jo aloitteli kuorsaussinfoniaansa alapetillä. Jänkälä kopisti tuhkakupin sisällön kaminan uuniin, katsahti ympärilleen, kaikki olivat paikoillaan, meni kaasupullolle ja käänsi kiinni. Lamput sammuiivat muutaman sekunnin kuluttua, vaunun päätyikkunoista loisti talviyön himmeä kajo. Vilkaisin vielä kerran vaunun ikkunaan ja kaminan luukun valokeilaan ja nukahdin.